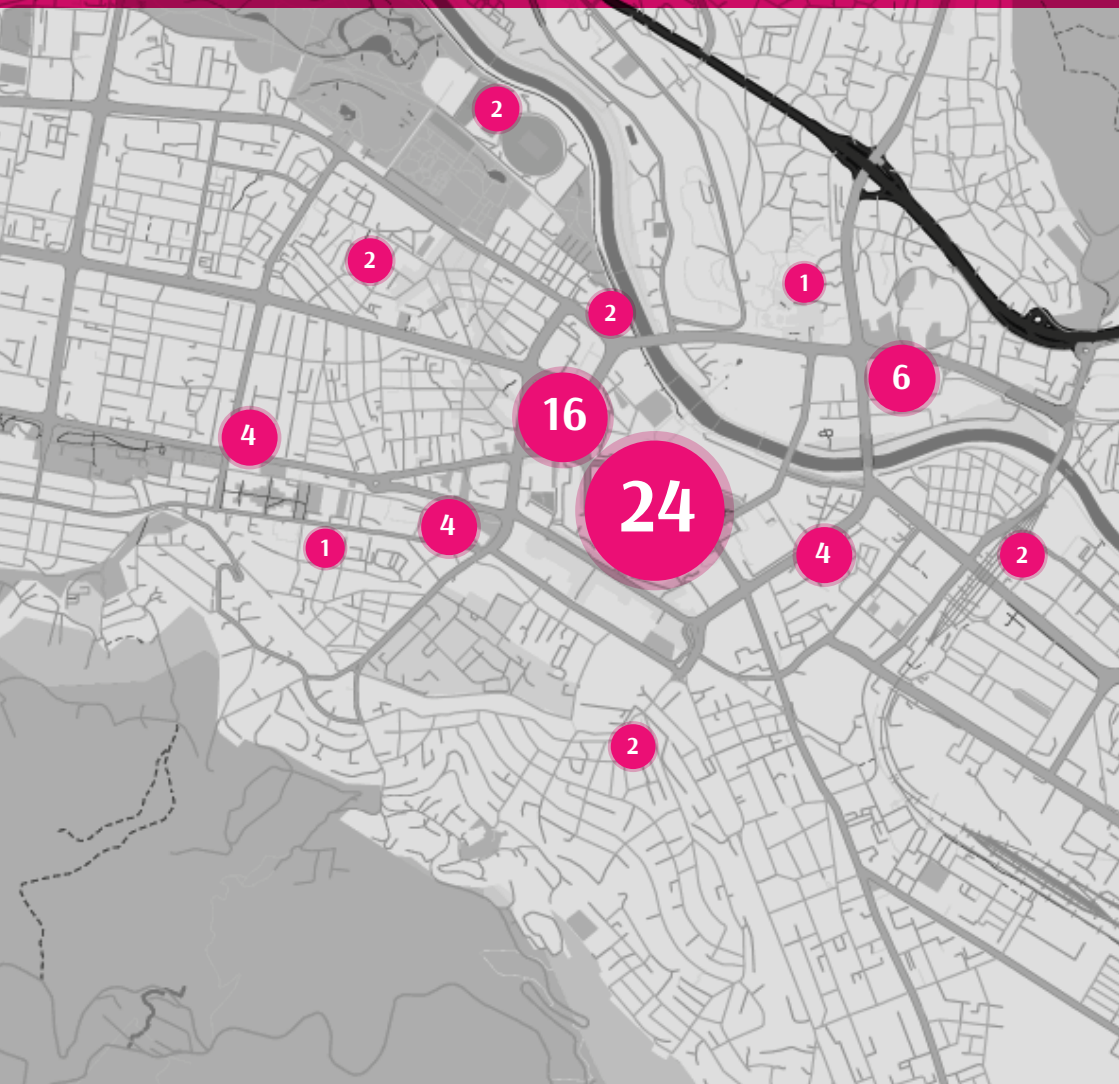

РОДОВО-БАЗИРАНО НАСИЛСТВО ВРЗ ЖЕНИТЕ И ДЕВОЈКИТЕ ВО ЈАВНИТЕ МЕСТА ВО СКОПЈЕ И ТЕТОВО

- Клучни наоди -

РЕАКТОР
истражување во акција

www.reagiraj-bidibezbedna.mk

РОДОВО-БАЗИРАНО НАСИЛСТВО ВРЗ ЖЕНИТЕ И ДЕВОЈКИТЕ ВО ЈАВНИТЕ МЕСТА ВО СКОПЈЕ И ТЕТОВО

Клучни наоди

Скопје, 2025

Оваа публикација е создадена со финансиска помош на Kvinna till Kvinna Foundation и UK International Development. Ставовите и анализите се единствена одговорност на Реактор и не нужно ги одразуваат ставовите на Kvinna till Kvinna Foundation и UK International Development.

Содржина

Контекст	5
Правна анализа	6
Географија на стравот: каде и кога жените се чувствуваат небезбедно	7
Навигирање низ стравот: како жените го доживуваат и реагираат на насилството на јавниот простор	11
Вербално вознемирување	11
Заплашување и закани	12
Сексуално вознемирување	13
Физичко и сексуално насилство	14
Кршење на молкот: пријавување на насилството и пристап до поддршка	16
Видливост, мобилност, безбедност: Наоди од женските безбедносни прошетки	17

Контекст

Стапката на криминал на 100.000 жители во Северна Македонија прикажува општ тренд на опаѓање во периодот од 2010 до 2023 година. Има пораст во 2013 г., по којшто следува постепен надолан тренд, со забележително опаѓање во 2015 и 2019 г. Иако се забележува мал пораст во 2018 и 2021 г., општиот тренд останува надолан и ја достигнува својата најниска точка во 2023 г.

Меѓутоа, за разлика од општото опаѓање на стапката на криминал, Северна Македонија забележува постојан пораст во криминалните престапи поврзани со семејното насилство во последните седум години. И покрај извесни флукутации, овој растечки тренд го нагласува недостигот од системски мерки за соодветна превенција и третирање на семејното насилство.

Иако од една страна семејното насилство е сè повеќе препознаено како сериозен проблем, од друга страна, насилството врз жените на јавните простори останува претежно неистражено и постои недостаток на систематизирано прибирање на податоци. Државниот завод за статистика не спроведува истражувања за перцепцијата на јавната безбедност, додека, пак, Министерството за внатрешни работи собира податоци само за пријавените престапи. Постојат извесни податоци околу специфични прашања, како на пример во врска со насилството во училиштата, но недостасува сеопфатна база на податоци за насилство врз жени на јавните простори. Овој податочен јаз го ограничува разбирањето на проблемот, но и можностите да се развијат насочени и целисходни интервенции.

Правна анализа

Правната анализа спроведена како дел од студијата потврди дека иако правната рамка е усогласена со меѓународните конвенции, нејзината имплементација е попречена поради недостатокот на политичка волја, преточена, на пример, во отсуството на подзаконски акти и прописи. Недостигот на овие одредби ги спречува институциите ефективно да се справуваат со насилството врз жените на јавни простори, при што се создава јаз помеѓу политиките и праксата. Понатаму, институционалната анализа покажува дека јавната безбедност на жените не се смета за политички или стратешки приоритет, што резултира со недостаток на алоцирани ресурси и институционална акција за решавање на проблемот.

Обврзаноста на Северна Македонија кон Истанбулската конвенција бара таа да обезбеди безбедни и инклузивни јавни простори за жените. Сепак, имплементацијата на Националниот акциски план (2018–2023) се покажа како недоволна, особено во спречувањето на насилството врз жените и семејното насилство. Многу институции не успеаја да развијат годишни оперативни планови со буџетски распределби, а недостигот на финансирање и координација е критикуван и од ЕУ во Извештајот за земјата за 2024 година.

На локално ниво, Град Скопје не го има ажурирано оперативниот план за спроведување на активностите наведени во националната стратегија за родово-базирано насилство (РБН), туку се потпира на застарена стратегија за родова еднаквост. Општина Центар нема никаква јавно достапна стратегија или план за адресирање на родовата еднаквост или нејзините обврски кон Истанбулската конвенција, а наведува минимална финансиска посветеност за спречување на РБН. На сличен начин, Општина Тетово не обезбедува јавно достапни плански документи за родова еднаквост, што дополнително ја ограничува транспарентноста и одговорноста на општината.

Откако претходниот Национален акциски план истече во 2023 година, не е усвоена нова сеопфатна стратегија, со што се создава вакуум во политиките кој има влијание врз слабата институционалната координација и забавениот напредок во справувањето со РБН. Отсуството на јасна рамка го попречува мониторингот, евалуацијата и одговорноста и го намалува капацитетот на Северна Македонија за целосно спроведување на Истанбулската конвенција.

Географија на стравот: каде и кога жените се чувствуваат небезбедно

Како што денот преминува во ноќ, така се менува и чувството на безбедност кај жените што се движат низ јавните простори. Во текот на денот, две третини од жените (75%) кои учествуваа во истражувањето известиле дека се чувствуваат или „прилично безбедно“ (53%) или „целосно безбедно“ (22%). Сепак, во текот на вечерните часови, нивното чувство за безбедност драматично се намалува – само 16% од жените се чувствуваат безбедно кога ноќе ги користат јавните простори, а само 2% известиле дека се чувствуваат „целосно безбедно“. Наместо тоа, ноќе владее страв: 39% известиле дека навечер се чувствуваат „многу небезбедно“, а други 44% дека се чувствуваат „донекаде небезбедно“. Оваа разлика помеѓу субјективната перцепција за безбедноста се отсликува во обрасците на однесување – речиси една од секои пет жени (18%) известува дека не излегла ноќе ниту еднаш во последниот месец, додека речиси половина (46%) тоа го направиле ретко. Овие бројки покажуваат дека за значителен дел од населението, ноќната мобилност е сериозно ограничена – но дали тоа е прашање на личен избор или нужност што произлегува од грижата за сопствената безбедност?

Иако чувството на небезбедност го делат сите, не сите жени имаат исто искуство. Кај повозрасните жени (50+), природата

на грижата за безбедноста е поинаква. Додека помладите жени како честа причина за страв ги наведуваат заканите за сексуално вознемирување или напад, стравот на жените постари од 50 години е поврзан со разбојништво и кражби.

Перцепцијата за безбедноста не е прашање само на „кога“ туку и на „каде“. Постојат околиниски услови кои даваат поголемо чувство на сигурност, додека пак други предизвикуваат страв. Жените кои беа дел од истражувањето велат дека се чувствуваат најбезбедно во простори со контролиран пристап, како што се лифтовите или влезовите на зградите, како и во добро осветлени и прометни области, како јавни плоштади или пазари. Сепак, мислењата се поделени околу просторите како паркови, улици, автобуски постојки и такси станици, каде голем дел од жените се чувствуваат безбедно, но исто толкав број изразуваат чувство на нелагодност.

На другиот крај, како најмалку безбедни се појавуваат затворените гаражи (несигурни за 59%) и баровите и ноќните клубови (несигурни за 52% од жените). Ова се места кои често се лошо осветлени, изолирани или ги карактеризира социјална динамика што овозможува инциденти на вознемирување и насилство. Овие наоди се поддржани и од други истражувања според кои видливоста и присуството на очевидци можат да послужат за одвраќање од насилството, додека изолираните места, неодржаната инфраструктура и недостатокот на осветлување ја зголемуваат ранливоста.

Во склад со овие наоди, во оваа студија се јавуваат два клучни околиниски фактори кои влијаат врз субјективната перцепција за безбедноста: осветлувањето и присуството на други луѓе. Слабото осветлување се посочува како фактор што ја зголемува несигурноста, што уште еднаш ги потврдува претходните наоди дека жените се чувствуваат побезбедно кога знаат дека можат да бидат видени од други. Запоставената инфраструктура, како искршен, валкан и генерално лошо одржуван простор, уште повеќе го зголемува чувството на запустеност и недостиг на грижа, што влева страв при

движењето низ овие простори. Сепак, иако отсуството на видливо полициско присуство е уште една споделена грижа (74% од жените во Скопје и 73% од жените во Тетово известиле дека не се чувствуваат безбедно во таква ситуација), ова не нужно имплицира доверба во безбедносните структури – поскоро, посочува на поширок структурен недостаток за кој се расправа подетално извештајот.

Јавниот превоз се јавува како уште едно место на родово базирана ранливост. Жените се најбројни кориснички на автобусите и токму затоа е алармантно што 62% известуваат дека се чувствуваат небезбедно во преполните автобуси и на автобуските постојки. Причините за ова доживување може да ја надминат општата загриженост за криминалот – јавниот транспорт сам по себе претставува затворен јавен простор со ограничени рути за бегство, често додека се на пат до училиште или на работа, кога не можат да си дозволат да се симнат порано. Во Скопје, подземните премини и градилиштата, исто така, се наведени како особено небезбедни, што се јавува како помала грижа за жените од Тетово. Ова укажува на тоа дека разликите во урбаната инфраструктура можат да го обликуваат доживувањето на безбедноста, веројатно поради одржувањето, осветлувањето и присуството на безбедносни мерки. Сепак, потребно е дополнително истражување за да се разгледаат факторите кои придонесуваат за овие разлики во перцепцијата помеѓу жените од двата града.

Впечатлива разлика во перцепцијата се појавува во однос на групите млади мажи кои ги заземаат јавните простори. Во Тетово, 59% од жените се чувствуваат несигурно во овие ситуации во споредба со 48% во Скопје. Оваа разлика може да укажува на тоа дека родово-условеното користење на јавните простори се доживува различно во различни градови и дека веројатно е обликувано од општествените норми што диктираат кога и како жените можат да постојат слободно без да бидат испитувани. Присуството на жените на јавни простори често е оневозможувано – дали преку отворено вознемирување или преку посуптилна динамика на исклучување – што прави тие да се чувствуваат недобредојдени.

Како одговор на овие ризици, жените развиваат свои стратегии за движење низ градот на начини што им овозможуваат да се чувствуваат посигурно. Највообичаената тактика е постојано гледање наоколу (речиси секогаш: 33%, често: 38%), избегнување директен поглед со мажи (речиси секогаш: 49%, често: 28%) зборување на телефон (речиси секогаш: 23%, често: 36%). Сето ова се однесувања што укажуваат на убеденост дека оддавањето впечаток дека се зафатени или се во контакт со некого на жените им пружа дополнителен слој на заштита.

Покрај овие мали, моментални реакции, жените често ги менуваат своите општи навики на движење. Па така, избегнуваат места што ги доживуваат како небезбедни (речиси секогаш: 51%, често: 35%), го ограничуваат нокното движење (речиси секогаш: 29%, често: 31%), одат по подолги рути за да заобиколат некои области (речиси секогаш: 22%, често: 36%) или ги менуваат начинот на облекување за да ги намалат шансите за вознемирување (речиси секогаш: 23%, често: 28%). Сите овие стратегии одразуваат до кој степен жените мора да вложат „безбедносен труд“ за да ги користат јавниот простор.

Меѓутоа, овој товар не е неизбежен – тој е резултат на средина која не успева да обезбеди системски решенија за недостатокот на безбедност поврзана со родот. Одговорноста за безбедноста не треба да се бара само во способноста на жените да го регулираат своето движење, туку треба да ѝ се пристапи преку пошироки структурни интервенции кои ги преиспитуваат условите што ги претвораат јавните простори во места на страв, наместо на слобода.

Навигирање низ стравот: како жените го доживуваат и реагираат на насилството на јавниот простор

За целите на ова истражување, инцидентите на вознемирување и насилство се категоризирани во четири групи, според нивната природа.

Вербално вознемирување

Вербалното вознемирување е вообичаено искуство на жените на јавни простори, при што зјапањето е најочекуваниот (87%) и најчесто доживеаниот облик од којшто се погодени или познаваат погодена девет од десет жени. Свиркањето и дофрлањето (77%) и непристојните коментари (73%) се блиску во однос на перципираните очекувања, а 80%, односно 86% од жените известуваат за директни или индиректни искуства со овие форми на вознемирување. Иако пцостите и вулгарните гестикулации (49%) и навредите на етничка или религиска основа (45%) се сметаат за помалку веројатни, сепак е значајно тоа што 65% и 42% од жените ги доживеале лично или познаваат жена што ги доживеала.

Емоционалните реакции на вербалното вознемирување откриваат и сличности и разлики, во зависност од природата на вознемирувањето. За сите облици на вознемирување, нервозата и лутиката се најчести емоции, што укажува на широко распространети фрустрација и огорченост кон јавното вознемирување како кон упад во личните граници. Дополнително, стравот е реакција што постојано се јавува при доживувањето вербално вознемирување, без оглед на перципираното ниво на закана.

Сепак, определени облици на вознемирување поттикнуваат дополнителни емоции што ги нагласуваат разликите во нивното влијание врз емоционалната состојба на жените. Срамот, на пример, се јавува селективно, пред сè како реакција на дофрлање и непристојни коментари. Ова укажува дека облиците на вознемирување што ги објективизираат телата на жените или наметнуваат општествена осуда придонесуваат кон интернализирање на непријатноста и самосвеста, што ги прави различни од отворено агресивното вербално злоупотребување, какви што се пцостите и етничките/религиските навреди, кои претежно поттикнуваат лутина, а не срам.

Во случаи на вербално вознемирување, се открива доследна склоност кон отсуство на реакција, при што мнозинството жени бира да не возврати на сите испитани облици на вознемирување. Овој избор е најистакнат во случаите на зјапање и дофрлање, како форми на јавно вознемирување што се често нормализирани, додека пак пружањето отпор е поретко присутно. Сепак, веројатноста за отпор се зголемува како што вознемирувањето станува поизразено и поагресивно. Додека отсуството на реакција преовладува во однос на непристојни коментари, речиси еднаков број на жени известуваат и дека вербално се бранат, што укажува дека директното и експлицитно вознемирување има поголема веројатност да предизвика реакција. Слично, пцостите и вулгарностите поттикнуваат највисоки нивоа на отпор, при што половина од жените активно му се спротивставуваат на вознемирувачот. Ова може да ни посочи дека колку вознемирувањето станува поизразито агресивно, толку повеќе жените чувствуваат потреба да возвратат или, можеби, сметаат дека тоа е пооправдано.

Заплашување и закани

Меѓу облиците на заплашување на јавен простор, демнењето се смета за најверојатно (58%), а воедно е и најчесто доживеан облик на директно или индиректно заплашување кај 71% од жените. По него следи физичкото попречување на патот, за кое 42% од жените сметаат дека е веројатно да се случи, додека 54% и самите го

доживеале или познаваат жена што го доживеала. Експлицитните закани со повреда, иако се перципираат како помалку вообичаени, сепак претставуваат сериозна загриженост, при што 39% од жените ги сметаат за веројатни и 41% известуваат за директни или индиректни искуства.

Стравот е доминантната емоционална реакција кај сите облици на заплашување и закани, иако интензитетот варира. И покрај тоа што сите облици на заплашување предизвикуваат страв, демнењето се истакнува како најзаstraшувачко, додека блокирањето на патот и заканиите со повреда предизвикуваат поширок распон на емоционални реакции. Поконкретно, демнењето поттикнува најсилна реакција на страв и антиципиран страв дури и кај тие што не го доживеале. Заканиите со повреда исто така предизвикуваат значителен, иако кај нив се пријавува и нервоза или лутина. Блокирањето на патот кај жените поттикнува мешавина од страв, нервоза и лутина, што укажува и на непосредна вознемиреност и фрустрација поради упадот во личниот простор.

Кај сите облици на заплашување и закани, отсуството на реакција преовладува, иако во различна мера. Жените покажуваат поголема веројатност да пружат отпор кога се соочени со експлицитни закани од повреда, а отпорот е помал во случај на демнење и блокирање на патот. Барањето поддршка од пријатели е повообичаено како реакција на демнење, што укажува дека постојаното вознемирување или вознемирувањето што се повторува може да ги поттикне жените да побараат помош. Пријавувањето во полиција е доследно ретко кај сите типови вознемирување (8-10%), што го отвара прашањето дали се работи за ниска доверба во институциите или едноставно на нормализација на вознемирувањето во јавност?

Сексуално вознемирување

Сексуалното вознемирување на јавни простори останува сеприсутен проблем. Јавната мастурбација се јавува како најчест облик, на кој речиси две третини (59%) од жените известиле за лична изложеност

или изложеност на жена што ја познаваат. Допирањето без дозвола, иако се перципира како помалку веројатно, било лично доживеано или доживеано од жена што ја познаваат кај речиси половина од испитаничките (48%). Вредно е да се забележи дека перцепциите на жените за веројатноста од овие инциденти варираат според локацијата, па жените во Скопје го сметаат непосакуваното допирање за поверојатно отколку жените од Тетово. Сепак, нема значителни разлики во реалните искуства на сексуално вознемирување помеѓу двата града.

Додека стравот и нервоза се споделени реакции во случаи на сексуално вознемирување, лутината и срамот зависат од регионот и контекстот, давајќи приказ за тоа какви лични и општествени фактори ги обликуваат женските доживувања на вознемирување. Стравот е споделена емоционална реакција кај двата испитани облици на сексуално вознемирување. Дополнително, многу од жените зборуваат и за чувства на нервоза и лутина – лутината е посилна кај случаи на допирање без дозвола отколку при јавно мастурбирање, додека нервозата е речиси еднакво присутна кај двата облика.

Отсуството на реакција се забележува кај двата облика на сексуално вознемирување, иако во различен степен. Доживеаните случаи на јавно мастурбирање биле проследени со молк во 40% од случаите, додека 22% од жените не презеле никакво дејство во случаи на непосакувано допирање. Отпорот е повообичаен како реакција на физичко наметнување – најголем дел од жените кои доживеале непосакувано допирање се бранеле или викале, во споредба со 30% во случаите на јавно мастурбирање. Пријавите до институциите остануваат екстремно ниски за двата облика.

Физичко и сексуално насилство

Физичките напади во јавни простори се перципираат како веројатни или многу веројатни од над една третина (36%) од анкетираните жени. Забележително е дека жените во Скопје (39%) почесто

очекуваат вакво насилство во споредба со оние во Тетово (27%). Сепак, кога станува збор за реалните искуства, распространетоста е слична во двата града – 36% од жените или лично доживеале физички напад или познаваат друга жена која го има доживеано.

Чувството на страв најдоследно се јавува како емоционална реакција и на физичките и на сексуалните напади, иако со различен интензитет. Стравот е значително повеќе истакнат во Скопје во споредба со Тетово, додека пак срамот е поприсутен во Тетово, што може да укажува на интернализирање на родово-базираното насилство во потрадиционалните заедници. За ова е потребно продлабочување на истражувачките прашања и подетално разгледување на основите на емоционалните реакции.

Кај сексуалните напади и силувањето, стравот останува доминантен. Лутината, нервозата и срамот се исто така приустни, со што се потврдува личната и насилна природа на таквите искуства. Сепак, жените во Тетово изразуваат поголема несигурност во однос на нивните емоционални реакции, што може да сигнализира недостиг на отворен дискурс и подготвеност да се процесираат таквите искуства.

Кршење на молкот: пријавување на насилството и пристап до поддршка

Иако ниското полициско присуство на јавните простори кај жените создава длабоко чувство на несигурност, недовербата во органите на редот е впечатлива во аларматно ниската стапка на пријавени инциденти врз жени. Само 8% од испитаничките назначиле дека лично пријавиле некој инцидент во полиција. Пријавените случаи главно вклучувале физички и сексуален напад на јавно место извршен од непознати, од личности со авторитет или од сегашни или поранешни партнери. Меѓу другите набројани инциденти се среќаваат различни престапи, како демнење, закани, вербално вознемирување, кражба, грабеж и сведочење на насилство врз други жени.

Огроман дел од инцидентите врз жени остануваат под превезот на тишината, непријавени и неадресирани. Овој податок е поддржан од истражувањето за Насилство врз жените (НВЖ) на ОБСЕ, кое откри дека само 2% од насилните инциденти се пријавуваат во полиција. Фокус групите организирани во рамките на тековното истражување дополнително ја истакнаа длабоковкоренетата недоверба во институциите и органите на редот од страна на жените. Беа откриени вознемирувачки примери, како примерот на полицаец Ром кој ги советува Ромките-жртви на семејно насилство да го истрпат насилството, или примерот на сексуалните работнички кои чувствуваат закана по својата слобода и безбедност кога барале помош од полицијата.

Кај жените кои избираат да не пријават инцидент, причините за нивниот молк можат да се поделат во пет главни категории: 1) недоверба во институциите, 2) минимизирање на инцидентот, 3) страв и загриженост за личната безбедност, 4) срам, вина и стигма и 5) потпирање на алтернативни стратегии за справување.

Овие наоди прикажуваат една реалност во која, и покрај тоа што жените се донекаде спремни да пружат отпор на директен физички упад, имаат длабока недоверба кон реакцијата на институциите. Оваа недоверба, пак, понатаму придонесува за нормализација на сексуалното вознемирување и насилство на јавни места, одржувајќи го кругот на неказнивост и неправда.

Значително мнозинство (87%) од испитаничките не се свесни дека се нудат услуги за поддршка наменети за жртвите на вознемирување и насилство. Од оние кои ги знаат, најчесто наведувани се постоечките телефонски линии и кризни центри, како „Надеж“, ХЕРА и Националната мрежа против насилство врз жените и семејно насилство. Оваа ниска свесност го отежнува пристапот до клучна поддршка, што налага итни напори за јавно образование преку теренска работа, известувања и едукативни програми.

Видливост, мобилност, безбедност: Наоди од женските безбедносни прошетки

Со цел да разбереме како урбаниот дизајн влијае врз перцепцијата за безбедност на жените, спроведовме четири прошетки за оценување на безбедноста во Скопје и Тетово во декември 2024 и февруари 2025. Со организирање на една прошетка во текот на денот и една навечер во секој град, имавме за цел да доловиме како различното осветлување и условите на околината ги обликуваат искуствата на жените на јавните простори.

За време на дневните прошетки, учесничките во двата града истакнаа значајни предизвици поврзани со пристапноста и инфраструктурата. Беа забележани голем број на тротоари во лоша состојба, со дупки и асфалт во распаѓање што го отежнуваа

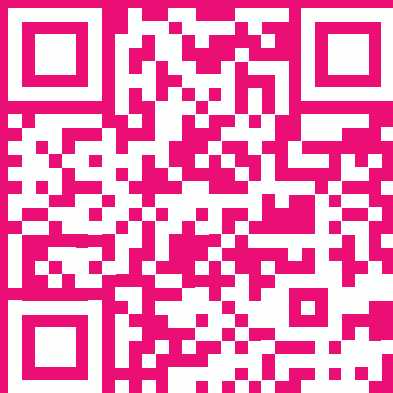
движењето. Паркираните возила често ги блокираа пешачките патеки, дополнително ограничувајќи го пристапот и принудувајќи ги жените да ги заобиколуваат, понекогаш чекорејќи на улица. Во Тетово, загриженоста за опасностите во сообраќајот беше особено изразена. Беше посочено дека пребрзото возење, несовесните и возачите без дозвола, како и невнимателните велосипедисти и возачи на е-скутери придонесуваат кон непредвидливост и постојано чувство на опасност. Недостатокот на чистота и одржување на јавните простори, исто така, се појавија како клучен проблем. Несобраниот отпад, неорганизираните урбани простори и видливото запоставување го зајакнаа чувството на напуштеност, во согласност со Теоријата за скршени прозорци, што сугерира дека видливите и нетретираните знаци на неред водат кон дополнително влошување и криминал. Учесниците истакнаа дека редовното одржување и повисокото ниво на хигиена не претставуваат само естетски грижи, туку се суштински за поттикнување на чувство на безбедност и ангажираност во заедницата.

За време на вечерните прошетки се повторуваа голем дел од дневните загрижености, и слабото осветлување и ограничената видливост се појавија како најитни проблеми. Учесниците често укажуваа на тоа дека постоечките улични светилки се попречени од дрвја, грмушки или столбови, што ја отежнува видливоста на уличните знаци, тротоарите, па дури и другите пешаци. Недостатокот на алтернативни, добро осветлени рути на жените им остава ограничени безбедни опции за движење низ градот откако ќе се стемни. Во Скопје, еден учесничка опиша една особено изолирана и слабо осветлена улица како „извор на непријатна атмосфера што ме прави да се чувствувам небезбедно“. Истиот впечаток го делеа и голем дел од учесничките во двата града. И покрај широко распространетата загриженост за осветлувањето, постоеше ограничена свест кај учесничките во двата града за тоа кај кого да се обратат во врска со дефектите во осветлувањето, што укажува на јаз во комуникацијата меѓу жителите и локалните власти.

Безбедносните прошетки во Скопје и Тетово покажаа како физичката средина влијае на нивото на безбедност што го чувствуваат жените кога се движат низ јавните места во нивните градови. **Подобрувањето на уличното осветлување, одржувањето на инфраструктурата и обезбедувањето чистота се суштински чекори за јавните простори да бидат побезбедни. Со ова, сите жени би имале еднаков пристап и можност за користење на јавните простори, стекнувајќи го „правото на градот“.**

РЕАКТОР

истражување во акција

РЕАГИРАЈ!
СПОДЕЛИ ПРИКАЗНА, СПРЕЧИ НАСИЛСТВО

www.reagiraj-bidibezbedna.mk